

Bevezető

Az elmúlt évtizedek történelmi és társadalmi változásainak eredményeképpen az etnicitás kutatása, az etnikai és/vagy kulturális identitás, az interetnikus kapcsolatok kategóriáinak vizsgálata, ezek reprezentációjának feltárása a társadalomtudományi diskurzus középpontjába került. Az említett fogalmakkal és fogalmi hálókkel jelölt jelenségek vizsgálata elsősorban Nyugat-Európából és a tengeren túlról érkező elméletek hatására különös intenzitással bontakozott ki Közép- és Kelet-Európában. Mindez nyilvánvalóan összefüggésbe hozható a több évtizedes hagyományokkal rendelkező politikai rendszerek, a szocializmus és a kommunizmus összeomlásával, melyek az érintett országokban élő etnikumok identitáskereséséhez, identitásartikulációjához, valamint a határterületek, szimbolikus terek és javak újraelosztásához vezető folyamatokat indítottak rendre el. Ilyenképpen az egyes közép-kelet-európai nemzetek életében egy új folyamat vette nyilvánosan is kezdetét, miszerint az egyes nemzetek, népcsoportok újradefiniálják önmagukat, múltjukat, jelenüket és a szomszédos vagy a velük együtt élő nemzetekhez való viszonyukat. (Chelcea–Lățea 2000; Schöpflin 2003 és 2004: 248–258).

Ez a folyamat napjainkban is tart és számos megnyilvánulási formát ölt. E könyv célja átfogó képet adni a Kovászna megyében – elsősorban a megyeszékhelyen, Sepsiszentgyörgyön, valamint Kézdivásárhelyen – zajló, rendszeresen megrendezésre kerülő román nemzeti ünnepek, emlékünnepek fejlődéstörténetéről, azok megkonstruálásáról és recepciójáról a magyar nyelvű sajtóban, illetve a helyi közösség körében. Az elemzés elsősorban a *december 1*-jéhez kötődő ünnepkört vizsgálja (Erdély 1918-as egyesítése a Román Királysággal). Mindazonáltal részletesen kitér további fontos román ünnepek recepciójára és sajtóreprezentációjának elemzésére is: *január 24.* (a román fejedelemségek, Moldva és Havasalföld 1859-es egyesülése), *május 9–10.* (a második világháború befejezése és a fasizmus feletti győzelem emléknapja, illetve a Román Királyság megalakulása) és *augusztus 23.* (Románia kiugrása a tengelyhatalmak oldaláról a második világháborúban, a kommunista propaganda szerint pedig az „antifasiszta fegyveres felkelés” és a „nemzeti és társadalmi, antifasiszta és antiimperialista felszabadító forradalom” emléknapja – Boia 1999b: 83).

A használt fogalmak tisztázását követően bemutatom a kutatás módszertanát és a vizsgálat szűkebb helyszínét, Sepsiszentgyörgyöt. Az elmúlt évszázadok történelmi eseményeinek következményeként a város mára Románia egyik jelentős magyar többséggel rendelkező központja, egyidejűleg azonban a román–magyar érintkezés, az interetnikus kapcsolatok fontos határterülete, kontaktzónája is. Megyeközpontként számos román és magyar emlékünnepségnak ad otthont. A kutatás helyszíne indokolja tehát, hogy egy fejezet erejéig ismertessem Erdély interetnikus viszonyainak 20. századi rövid történetét, ezáltal szemléltetve, miként képezi le a vá-

ros a környék interetnikus viszonyainak alakulását. A következő tudománytörténeti fejezetben pedig azt mutatom be, hogy ebben az interetnikus környezetben milyen kutatások születtek az etnicitás, az identitás és a nemzeti reprezentáció területén. Így arra is fény derül, hogy a fent említett témakörökben éppen jelen elemzés tárgykorát nem kutatták még; következésképpen a román nemzeti ünnepek, emlékünnepek székelyföldi (médiá)reprezentációjának kutatása – különösen az elmúlt évek eseményeinek tükrében – nagyon is aktuális. Ezért a rákövetkező fejezetben részletes újságcikkelemzést végzek: a kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeumban, a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeumban; a Bod Péter Megyei Könyvtárban és a jelenkori internetes portálok archívumaiban található magyar nyelvű újságcikkek elemzését, valamint az eseményeket szervező bizottságok tagjaival, illetve más résztvevő szemtanúkkal készített mélyinterjúk alapján. Kvantitatív és a kvalitatív elemzési módszer (Hornig Priest 1996 és Asa Berger 1998) segítségével, korszakokra lebontva azt mutatom be, hogy a román emlékünnepek szerkezete, funkciója, jelentései hogyan reprezentálódtak egy etnikailag összetett és történelmében interetnikus szempontból túlterhelt területen 1918 és 2015 között. Az elemzés során a 2015. december 31-ig megszervezett román emlékünnepek reprezentációját vizsgálom.

A kiadvány továbbá azt kutatja a sajtóelemzés során, hogy az adott időszakban épp aktuális nemzeti ünnepet ki, mikor, hogyan és milyen üzenetekkel konstruálta meg, azaz hogyan építette fel és építette be saját képzetrendszerébe. Az egyes korszakok legfontosabb, tudatosan kiválasztott és megkonstruált román emlékünnepeinek médiareprezentációja során nyert eredményeket és azok értelmezését mélyinterjúk segítségével egészítem ki.

A dolgozat külön fejezetben, az antropológia résztvevő megfigyelési módszerével, részletesen kívánja dokumentálni az utóbbi évek egyik legfontosabb nemzeti ünnepének, *december elsejének* sepsiszentgyörgyi megkonstruálását, lebonyolítását és jelentőségét – különös tekintettel az ünnep néprajzi, valamint politikai, reprezentatív, identitásépítő és ideológiai aspektusaira.

A kötet a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Magyar Néprajz és Antropológia Intézetében 2016-ban megvédett doktori disszertációm kiegészített és átdolgozott változata.